

Sivistävää keskustelua 21.11.2023

Aihe: **Rauha - Vakaus**

Syksyn ja vuoden viimeinen keskustelu johdatti paikalle tarpeeksi keskustelijoita kahden ryhmän tarpeisiin. Tässä toisen ryhmän ajatuksen kulun valvontamuistiainen.

Lämmittelyä

"Yleensä aiheena vastakohtapari."

"Nämä vaikuttaa toisiaan täydentäviltä."

"Voihan rauhattomuuskin olla vakaata."

"30v sota!"

"Voiko sopiva määrä rauhattomuutta olla hyvä?"

"Ei!"

"Aiheuttaako kaikki muutos ristiriitoja *{conflict}*?"

"Kyllä!"

"Onko laulu tai tanssi ristiriitaista?"

"Haluaa tehdä yhtä eikä toista?"

"Ainakin taistelua paikalla oloa vastaan."

"Noin ajateltuna vaarallinen asia, rauhan vastustaja!"

"Entä jos onkin jonkin puolella?"

"Liikkumisen puolella."

Mielenrauhasta

"On myös mielenrauhaa. Tyytyväisyyttä."

"En usko, että voi tavoittaa täysin kaikkialla."

"Mieli oppii hyväksymään rauhattomuuden. Oppii katsomaan ajatuksia kuten temmeläviä lapsia."

"Riehuminen ei huono asia siis."

"Pitää valita mihin riehuvaan ajatukseen tarttuu. Miten vastaa mahdollisuuksiin?"

"Oppii olemaan samaistumatta *{identify}* jokaisen ajatuksen kanssa. Kaikki nousee ja laskee aikanaan."

"Ei tarvitse tarttua. Voi valita toimettomuudenkin *{passivity}*."

"Vastavoima tehostamiselle."

"Voi tehdä asioita omien arvojen mukaan eikä tempoilla."

"Rauha heti myönteinen sana, mutta arvostetaan rauhatonta etsimistä."

"Miten voit rauhoittaa mielesi ollaksesi vielä tuottavampi."

"Ihmistä koneita."

[Nykyään onkin jo paljon konemaisia ihmisiä ja ihmismäisiä koneita!]

"Mihin niitä kaikkia ajatuksia tarvitaan. Suurin osa turhaa hölinää."

"Rakastan syviä ajatuksia, mutta..."

[Tämä ajatus ei päässyt syventymään...]

Alistamisesta

"Muutoksessa edut *{interest}* törmää ja yksimielisyys rauhasta rikkoontuu. Esimerkiksi muutos kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin vaatii haastamista ja tahtoa."

"Alistumisen tila ei rauhaa."

"Voi toki kuvitella ylläpitävänsä rauhaa alistamalla."

"Halutaan vakaa yhteiskunta hinnalla millä hyvänsä."

"Jos rauha ei ole oikeudenmukainen, se on epävakaata."

"Miten yksilö vastaa, kun pakotetaan vakauden muottiin?"

"Toisen järki on toisen hulluus."

"Alistettu voi nähdä syyt epävakaaseen tilaan ja ymmärtää miten tilanteesta pääsee pois."

"Venäjällä vakaus. Eri kansat alistettu, mutta ei rauhaa."

"Alainen aina alistettu?"

"Asetetaan tietyt säännöt, jotka kieltää. Kiellot alistaa."

"Jokainen yhteiskunnassa alistettu. Uhrataan vapaus vakauden takia."

"Ero jos enemmistön vai vähemmistön hyväksymiä sääntöjä."

Koulutuksesta

"Koulutus tie vakauteen ja rauhaan?"

"Kyllä, ehdottomasti."

"Osaa lukea ja kirjoittaa. Saa tietoa muualtakin kuin lähipiiristä."

[...tai Puolueen tiedotuskanavalta.]

"Turvattomuuden tunne luo syyn kapinoida."

"Antaa syyn pienelle porukalle taata paikallinen vakaus. Jengit."

"Keskustelun ja yhteisymmärryksen kautta päästään vakauteen ja rauhaan, mutta tähän pyritään myös yksinvaltaisen järjestelmän avulla."

Vallankäytöstä

"Onko yksinvaltaisuus järkevää tai oikeutettua?"

"Ennen hyökkäystä toiseen maahan, usein ensin siirrytään yksinvaltaisuuteen."

"Kansanvallassa edistytään sovittelun *{compromise}* kautta. Ei vaadi totuutta vaan jokaisesta yksilöstä ja puolueesta kaivetaan hyvät puolet esiin. Ei oleteta totuuden tietämistä keneltäkään."

"Vaatii silti ristiriitoja. Ei tarvitse sotia vaan eduskunta torailee."

"Politiikassa pitäisi ajaa asioita eikä tehdä lehmänkauppoja takahuoneissa."

[Tai päristellä siltarumpua!]

"USA teloitutti johtajia ja oletettiin, että kansanvalta tulisi tilalle. Sinisilmäistä."

"Tyhjiö täyttyy pienistä sotajoukoista. Jopa pyydetään paikalle, jotta ei joudu itse miettimään ja ottamaan vastuuta."

"Voisiko tyhjiöön muodostua luonnollisesti vakaa elämäntapa?"

"Jos vain yksi johtaja, saadaan vain vajaa tieto käyttöön yhden päästä. Muiden johtajalle antama tieto myös herkästi vääristynyttä *{biased}*."

"Ei voi olla hyväksikäytöstä *{manipulation}* vapaa."

"Sama ongelma valtiossa ja työpaikalla, mutta jälkimmäinen helpompi hallita."

Tekoälystä

"Tekoäly saattaa muokata tiedon huomaamatta sellaiseksi, kuten se halutaan nähdä."

"Työhakemusten karsiminen koneellisesti karsi naisten hakemuksia pois."

"Tahattomia vääristymiä, kun tietoaaineisto vääristynyt."

Tositarina:

"Microsoftin Tay keskustelutekoäly oli sen verran älytön, että se vain oppi vahvistamaan sen kanssa käytyjen keskustelujen sanavalintoja tulevaisuudessa. Muutaman hetken päästä toisteli jo rotusyrjiviä natseiluja!"

[Lisätietoa: <https://www.techrepublic.com/article/why-microsofts-tay-ai-bot-went-wrong/>]

"Pitäisi kohdella henkilöinä eikä katsoa ikää, sukupuolta, rotua."

"Iällä voi olla merkitystä, vaikka leikkauksessa. Täriseekö käsi!"

Päivän vinkki:

"Ma-aamut ja pe-illat tutkitusti huonoja aikoja mennä leikkaukseen. Ajatukset vähän

muualla ja kestävyys heikko.”

Toinen tositarina:

”Tytär kirurgiopiskelija. Kysyin puhelimesta, miten eka ruumiin avaus meni? Vastasi, että hyvin, mutta ei halua patologiksi.”

”Ei tunnista tai tunnusta, ’Ei mulla käsi tärisi.’”

”Ei auta yhteisen totuuden löytämistä vaan kuplautumista, koska tekoäly koetaan asiantuntijana {*authority*} ja luotettavana.”

”Kun haastetaan, pyytelee anteeksi ja muuttaa tulostetta [tekoälyn ’mielipidettä’] .”

”Menee kierroksille, keksii mitä sattuu.”

”Pitäisi olla aina lähdeviitteet.”

”Eikä sensuuria!”

”Keksii myös puppulahdeviitteet siinä sivussa.”

”Tekoäly syvästi vammaisen, mutta elossa?”

”Päin hel***tiä suunniteltu. Miten tässä näin kävi?”

[Tässä kohtaa seurasi selityksiä tekoälyn toiminnasta.

Lyhyesti:

- Tekoäly on tietokoneohjelma joka mallintaa jonkin tehtävän suorittamista todennäköisyyksien perusteella.
- Jos malli oppii todennäköisyydet tarpeeksi hyvin se saavuttaa käytännössä tarvittavan älykkyyden tason tehtävän suorittamiseen
- (Tietoisuus tai elossa oleminen on sitten eri asioita)
- Puhuva tai kirjoittava tekoäly on kielimalli
- Nykyaikaiset suuret kielimallit koulutetaan jättimäisillä verkosta ladatuilla tietoineistolla, kuten Common Crawl: <https://commoncrawl.org/>
- Malli opetetaan ennustamaan seuraava sana/tavu/kirjain syötteen perusteella ja tätä ennustamista jatketaan, kunnes malli päättää lopettaa ennustamisen.
- Kielimalli ei siis loppujen lopuksi tee mitään erikoista, mutta vaikuttaa vakuuttavalta ja kykenee tulostamaan hyödyllistäkin tietoa, kunhan ei luota sen taitoihin liikaa.

]

”Luotettava ystävä olisi parempi.”

”Tilastoilla helppo huijata. Tekoäly voisi esittää tiedon nopeasti monissa muodoissa.”

”Tiedon haku muuten hidasta ja laiskat ei jaksa.”

"Samaa valetta sieltäkin paljastuu."

"Jos voisit vastata miljoonille kellon ympäri niin sinutkin laitettaisiin töihin."

"Käyttääkö tieteellistä tietoa?"

"Lukittu maksumuurin taakse usein."

"Se on harmi."

"Voisiko tehdä väitöskirjan tutkimusasetelman perusteella?"

"Ainakin sen näköisen..."

Musiikista

"Tekoälyllä voisi tutkia aivoja ja tehdä tehdään musiikkia joka poistaisi masennuksen esimerkiksi."

"Täsmävärähtelyä mielialan parantamiseen."

"Jos tarkoitus tehdä rahaa, masennusta ei kannata poistaa. Se on loputon rahan lähde!"

"Voisiko luoda luovasti hittibiisejä?"

"Se vain matkii mikä toimii."

"Nyky musiikki jo valmiiksi hyvin konemaista."

"Soittimet saa olla rauhassa."

"Jos kaikki on täydellistä, aletaan arvostamaan rosoisuutta."

"Tärkeää, että tekijä tekee sydämestään luovasti."

"Voisin pitää tekoälyn tekemästä musiikistakin. Herättäisi minussa vahvoja tunteita. Luova olento."

"Voiko olla edes mitään uutta jota luoda?"

"On vain rajallinen määrä nuotteja ja sävelmiä, mutta jokin soittaa jonkin sävelmän aina ensimmäistä kertaa."

"Ihminen voi astua tunnetun alueen ulkopuolelle ja etsiä uutta, eikä vaan laskea keskiarvoja jo olemassa olevan tiedon perusteella."

"Vaihtoehtoja on niin paljon, että käytännössä musiikkia on rajallisuudesta riippumatta loputon määrä luotavaksi tai löydettäväksi."

"Esimerkiksi aina kun sekoittaa 52 kortin korttipakan ja latoo kortin järjestykseen pöydälle, niin luo järjestyksen jota kukaan muu ihminen ei ole ikinä nähnyt tai tule ikinä uudestaan näkemään. Todennäköisyydet on liian pieniä."

[Uusi ainutlaatuinen sekoitus joka sekunti koko maailmankaikkeuden ennustetun iän ajan ei riittäisi käymään läpi kaikkia vaihtoehtoja!]

"Ei kaikki äänten yhdistelmät ole musiikkia!"

"Pitääkö olla rytmi?"

"Ei välttämättä!"

"Jos yhdistetään rock ja ooppera saadaan ainakin varmasti musiikkia?"

[Siihen tekoälykin pystyy.]

Pysyvyydestä ja muutoksesta

"Jotkut taas tekee saman elokuvan aina uudestaan."

"Jumahtaa samaan, eikä edes hyväksytä jos muuttuu liikaa."

"Jotkut onnistuu kokeiluissa: David Bowie, Prince. Kiva kun ei jähmettynyt."

"Joillain oletukset vakaudesta. Jos onkin oletus muutoksesta, ei tule kielteistä vastetta muutoksesta."

[Silloin tulee kielteinen vaste paikallaan pysymisestä ja toiminnan hiomisesta kohti jotain täydellistä säännönmukaisuutta.]

"Kaupat voisi vaihdella paikkoja, niin tulisi kokeiltua uusia asioita."

"Säilyttävä vai muuttava {*conservative vs progressive*} ajatusmalli. Kaikki joskus yhtä tai toista."

"Aiheuttaa kiistoja ja rauhattomuutta."

"Luonne erot. Riippuu asiayhteydestä."

"Työpaikalla voi esittää muutosmyönteistä, jotta pääsee eteenpäin tai pääsee helpolla."

"Todelliset mielipiteet ei pääse esiin."

"Johtajat ei hae alamaisten mielipidettä, vaan asia on jo päätetty."

"Odotetaan kiitosta ja intoa."

Kolmas tositarina:

"Serkku maahanmuuttovirastossa: aikataulut paukkuu. Valtio vaatii enemmän päätöksiä. Tarkat aikarajat."

"Ei voimavaroja, mietitään keinoja."

"Kaikki vaan johonkin virastoon tekemään jotain, niin työttömyydestä päästään."

Tavoitteista

"Toisessa ryhmässä puhuttiin tavoitteista ja tiestä niihin. Tärkeä olla jokin tavoite tai voi mennä elämän halu."

"Riittääkö elämä, pienet askareet?"

"Voi olla tyytymättömyyden lähde, jos ei saavuta unelmia ja tavoitteita."

"Voisiko vain olla rauhassa joka päiväisessä elämässä."

"Itsellä tavoite valokuvauksessa tehdä itselle luontevalla tavalla, oppia uutta ei saavuttaa kuuluisuutta."

"Tarvitseeko tavoitteen olla minätasolla, vaan yhteisöllinen?"

"Hieno jos tekisi vapaaehtoistyötä."

"Jokaisella oma piiri, jossa tehdä hyvää."

"Kelpaako rauha ja vakaus tavoitteeksi?"

"Kyllä, tottakai."

"Mutta miten mennä rauhaa kohti?"

"Rauha pitää rakentaa. Lisätään edellytyksiä ja puretaan esteitä."

"Ja sen säilyttäminen. Ei voi levätä laakereilla, voi unohtua."

Kiistoista

"Oma ego pitää laittaa sivuun. Yhden etu ja yhteisön etu."

"Tasapainoilua."

"Loputon kehityskulku *{process}*. Vaatii tarmoa."

"Jos moni laiska, jotkut käyttää hyväkseen."

"Jos elettäisiin pienemmissä yhteisöissä olisi pakko sopia riidat ilman vastuunpakoi-
lua ja kiistat ratkeaisi nopeasti."

"Ei päästettäisi kiistaa liian pitkälle ja voisi hakea osapuolet keskustelemaan."

"Pitäisi kuitenkin järjestellä jotain yhteisesti, jotta pienet ryhmät ei rupea tappelemaan."

"Laajat perhe yhteisöt ja yhteiset säännöt."

"Kiista on turvallinen, kun pieni."

"Totuttelua. Pitää oppia kestämään."

"Tosi ahdistavaa, jos ei tottunut riitelemään."

"Välttely kasvattaa kiistaa."

"15 v sitten joku teki jotain josta syntyi katkeruus."

"Toinen perimmiltään paha, eikä edes muisteta syytä. Sitä vastaan koetaan oikeutettu
sota."

"Suomessa ei erimielisyyden perinnettä. Helposti henkilöityy vaikka mielipideasioita."

"Kuinka paljon taipumista omista eduista tarvitaan?"

"Jos lempeä olo, voi myöntyä."

"Häpeää vältellään loppuun asti."

"Parempi nöyryä ja myöntää virheensä."

"Pitkittyessä omassa mielessä kummittelee sama pahuus. Kun peilaa itseään muihin,
voi muistuttaa siitä mitä itse tekee."

"Kaikki ihmisiä, huonot puolet löytyy kaikista."

"Jos itselle opetettu kiukun tukahduttaminen, se ärsyttää toisessa vaikka pikkulapses-
sa."

"Sellaisiakin on, jotka tiedostaa virheensä, mutta ei pysty muuttumaan. Hermoepätyy-
pilliset. Oma katkeruus puhuu päälle taas."

"Anteeksi. Tullut krooninen anteeksi pyytelijä, kun pitää jälkikäteen korjailla virheitä."

"Ei paheista pahin!"

"Jotkut voisi pyytää enemmänkin anteeksi, jos maailman menoa katsoo."

"Halutaanko kovuutta ja vahvaa johtajaa?"

"Halutaan seisoa yhdessä joukossa."

"Häpeän tunne kasvaa, jos ei myönnä."

"Parempi pomo joka myöntää ja oppii virheistään. Samaistutaan omiin näkemyksiin, turvallisuuden tunne."

"Poliittisen järjestelmän ongelma: ryhmät, puolueet, vasen, oikea. Julkisesti ei myönnetä samanmielisyyttä."

"'Arpa on heitetty', sanoi Julius Caesar ylittäessä Rubikon-joen ja aloittaessaan Roman tasavallan tuhon sisällissodan."

"Edustusongelma, ajatellaanko joukon etua vai omaa etua?"

Rehellisyydestä

"Pitää miettiä julkista ja yksityistä kun päättää. Seuraava äänestys edessä."

"Pöytäkirjan ulkopuolella voi taas sanoa mitä haluaa."

"Ystävien kanssa on tietyt odotukset käytöksestä."

"Luokkakokouksessa ja perheissä pitkänkin ajan jälkeen menee tutut roolit päälle."

"Mitä jos roolit tehtäisiin näkyviksi ja uudelleen neuvoteltaviksi. Tiedostaa ja tiedottaa."

"Ihmiset joko sinnikkäitä tai vaihtaa kavereita."

"Sanotaan: 'Et ole muuttunut ollenkaan.'"

"Eli et ole vanhempi, lihavampi."

"Kohteliaisuus per***stä, rehellinen parempi!"

"Mitä jos yhden päivän kaikki rehellisiä?"

"'Miltä näytän?' on se perinteinen kysymys."

"'Haluatko rehellisen vastauksen?' on se perinteinen vastaus!"

"Vai haluaako vain kehokehua?"

Arvostelusta

"Arvostelussa ja palautteessa tarkoitus tulisi olla kehittymisen mahdollistaminen."

"Onko kaikilla sama päämäärä."

"Ei pidä luovuttaa ensimmäisellä kerralla."

"Eri asia, jos lapsi piirtää ja verrataan kokeneen taiteilijan tuotoksiin."

"Täydellisyyden tavoittelu {perfectionism} on siunaus ja kirous."

"Voi verrata keneen tahansa nykyään netin kautta."

"Voi tehdä työtä liian hyvin. Ei ehdi aikamääreessä."

"Jos arvostetaan tehokkuutta, ei sovi kaikille. Alkaa siivotessakin puunaamaan kunnolla vaikka ei tarvitsisi."

"Hälläväliä asenne taas vetää parhaatkin kohti keskiarvoa."

[Ajan huvetessa siirryttiin muihin aiheisiin ja kirjuri laski levolle kynänsä. Siihen rauhan tilaan jäi tämän vuoden keskustelujen kirjaaminen.]